

Lyssna inte för mycket på företagare!

Samhällsklimatet i Sverige har sannemligen förändrats det senaste decenniet. I flera avseenden har förändringarna varit positiva. Att synen på företagare och företagande förändrats är bra. Ett regelsystem som låter driftiga företagare verka är viktigt för samhällsekonomin. Utvecklingen håller nu dock i ett avseende på att gå för långt. Enskilda företagare som ofta är mycket kompetenta på att driva företag ges nu en allt viktigare roll i samhällsdebatten och som rådgivare till politiker. I synnerhet har ett antal storföretagsledare fått ett stort inflytande. Den nya regeringen har som bekant tillsatt ett näringslivsråd som väl är att betrakta som en reflektion, så god som någon, av det nya samhällsklimatet. Denna utveckling är olycklig för att företagarna representerar ett särintresse, men också eftersom företagarna inte är mer lämpade än några andra att ge rekommendationer i övergripande näringslivsfrågor eller andra samhällsekonomiska sammanhang.

I höst har två stora frågor debatterats i Sverige: den nya regeringens ekonomisk-politiska strategi och EU-frågan. I båda frågorna har företagarna getts en speciell, och låt mig säga, olämplig roll. Under den senaste tiden har jag ett antal gånger hört journalister vid diskussioner om EU-frågan eller den kommande ekonomiska politiken upprepa samma fråga: Vad vet du om det som inte

själv driver företag? Detta är en märklig attityd och bygger på en missuppfattning av marknadsekonomis funktionssätt. Är då inte företagare en viktig del av en marknadsekonomi? Jo, självfallet. Vi behöver ett regelsystem som uppmuntrar nya initiativ och som ger företagaren en stor säkerhet i att han eller hon också kan skörda frukterna av sina investeringar. Men, nej, att på detta sätt uppmuntra företagaren till ett samhällsekonomiskt mer effektivt beteende bör inte göra att företagarna ska få en viktigare roll i samhällsdebatten. I synnerhet betyder det inte att företagare är lämpade som något slags ekonomiska experter eller rådgivare. Detta hör dels ihop med att företagare, i grupp men framförallt som företrädare för enskilda företag, utgör ett särintresse i den ekonomisk-politiska debatten. När t ex Percy Barnevik uttalar sig i näringsfrågor är det faktiskt hans skyldighet att värna ABBs ägare och inte den samhällsekonomiska effektiviteten. Om han inte gynnade sina ägare och sin styrelse skulle han grovt svika sina uppdragsgivare.

Det faktum att företagarna utgör ett särintresse är kanske ändå inte den allra viktigaste invändningen mot företagare som ekonomisk-politiska rådgivare; den är i stället att företagare inte kan förväntas ha någon speciell kunskap om samhällsekonomin och därmed ekonomisk politik. I sitt

arbete som småföretagare eller företagsledare kommer visserligen företagare i kontakt med frågeställningar om villkoren i näringslivet. Visst kan de därför bidra med viss kunskap om verkningarna av näringspolitik på det lilla planet. Denna kunskap kan vara viktig att bringa till politiker och andra beslutsfattare.

Problemet är bara att det som är högsta vishet på det lilla planet kan vara helt fel när man ska formulera en politik för hela samhällsekonomin. Framförallt beror det på vad vi på ett lite tekniskt sätt kan kalla för allmän jämvikts-effekter. Det är t ex mycket svårt för företagare att inse att en ökad sysselsättning i en bransch på lite sikt genom ökad konkurrens på faktormarknader kommer att leda till minskad sysselsättning i andra branscher. I stället adderar man mekaniskt sysselsättningsvinster och förluster till varandra i stället för att se hur arbetslösheten bestäms av ett komplicerat

samspel där konjunkturpolitiken på kort sikt spelar den viktigaste rollen medan arbetsmarknadens funktions-sätt är viktigare på lite längre sikt. Det tycks också vara mycket svårt för praktiskt verksamma företagare att komma från sin merkantilistiska grundsyn där export är något positivt och import något negativt. När t ex Percy Barnevik tillfrågades om varför Sverige bör vara medlem i EU om det utbryter ett handelskrig var hans svar att annars skulle japanerna sälja för billiga bilar i Sverige. Det är till att ha missat Ricardo!

Till detta kommer att den ledande roll som ges till företagare också kan vara ett demokratiskt problem. Att ge ytterligare inflytande åt en grupp som redan har en stark röst i samhällsdebatten utan att för den skull representera andra människor, är med mina värderingar inte speciellt önskvärt.

JOHAN TORSTENSSON